

Маріупольський
університет

ВИКЛАДАННЯ ЖУРНАЛІСТИКИ, РЕКЛАМИ ТА ПІАР В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Київ - 2024

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**ВИКЛАДАННЯ ЖУРНАЛІСТИКИ,
РЕКЛАМИ ТА ПАР В КОНТЕКСТІ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

Колективна монографія

Київ, 2024

УДК: 378.093.5:070+378.016:070 (477)

Ж92

Колектив авторів

Безчотнікова Світлана, Бутиріна Марія, Герасимович Вадим,
Єфремова Оксана, Іванова Тетяна, Лісневська Аліна,
Мадей Анна, Ніко Дрок, Супрун Володимир, Супрун Людмила

За загальною редакцією

С. Безчотнікової

**Затверджено і рекомендовано до друку вченою радою МДУ
(Протокол № 9, від 28.02.2024)**

Рецензент: доктор наук із соціальних комунікацій, професор Володимир Садівничий

Рецензент: доктор наук із соціальних комунікацій, професор Ольга Мітчук

Рецензент: доктор наук із соціальних комунікацій, доцент Алла Башук

**ВИКЛАДАННЯ ЖУРНАЛІСТИКИ, РЕКЛАМИ ТА ПІАР
В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

Викладання журналістики, реклами та піар в контексті компетентнісного підходу /
колектив авторів: Безчотнікова Світлана, Бутиріна Марія, Герасимович Вадим, Єфремова
Оксана, Іванова Тетяна, Лісневська Аліна, Мадей Анна, Ніко Дрок, Супрун Володимир,
Супрун Людмила; за заг. ред. С. Безчотнікової. Київ: Маріупольський державний
університет, 2024. 198 с

У монографії розглядаються нові підходи до викладання журналістики, реклами та піар в контексті компетентнісного підходу, включаючи різноманітні інноваційні методи навчання, що охоплюють роботу з сучасними цифровими технологіями, інтегрованими комунікаціями та штучним інтелектом. Особлива увага приділяється журналістиці в умовах війни, що є особливо актуальним для нашої держави. Розробки інтегрують останні напрацювання з теорії соціальних комунікацій, журналістикознавства, реклами та PR, а також актуальний практичний досвід у відповідних сегментах медіадіяльності. Видання стане в нагоді викладачам, студентам, усім, хто цікавиться проблематикою медіаосвіти, новітніх медіа та комунікаційних технологій.

ISBN

© Маріупольський державний університет, 2024

© Колектив авторів, 2024

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІН ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ЦИКЛУ З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

(у форматі тренінгу)

Radical changes in the media industry demand from future journalism professionals not only mastery of cutting-edge technologies but also flexibility and adaptability to their widespread implementation in practice. This contributes to the development of their creative potential, internal reflection, and the exploration of innovative methods for content creation using advanced technologies.

In a chapter of the monograph, the author emphasizes the importance of integrating Artificial Intelligence (AI) into the educational process for journalism students. She explores the methodology of employing AI in exercises, case studies, and business games aimed at developing skills in utilizing this technology within the media sphere. Special attention is given to practical tasks where students work on individual projects utilizing AI for creating visual materials. This approach not only facilitates practical readiness in using modern technologies in journalistic activities, but also cultivates critical thinking and analytical skills among students, focusing on assessing and perceiving information through the lens of media.

Acquiring these technologies not only expands students' knowledge but also fosters creativity and innovation in crafting media content. The author underscores how AI can become a pivotal tool in shaping the competencies of students for their future careers in journalism.

Keywords: education, journalism, media industry, Artificial Intelligence (AI), technological integration, content creation, innovative methods, critical thinking, analytical skills, career readiness

Частина 1. Одного разу журналіст прийшов до дуже відомого й успішного у своїй справі бізнесмена. І поставив лише одне запитання: «Як вам вдалося стати таким успішним?» Бізнесмен засміявся і сказав лише два слова: «Правильні рішення». Тоді журналіст спитав: «Але ж так не буває, щоб ми завжди приймали правильні рішення. Як вам це вдається?» Бізнесмен відповів лише одним словом: «Досвід». «Ну, добре», – не вгамовувався журналіст, – тоді яким же чином вам

вдається набувати цей досвід?» «Ви не повірите, – відповів бізнесмен. – Неправильні рішення».

Сьогодні ми і наш медіапростір опинилися в досить незвичайній ситуації: медіакомунікації в еру постжурналістики та постправди, навали фейків та дипфейків, оголтела ворожа пропаганда та психологічні війни з боку Росії під час широкомасштабного вторгнення у нашу країну. А формами та засобами цих впливів на наше мислення стають все більше розвинуті цифрові технології та явища, одним з яких є штучний інтелект. Як зберегти критичне мислення у той час, коли нібито самі достовірні ознаки інформації, такі, як фото, відео, статистичні дані, твердження декількох свідків, насправді є фейками? Чи є якісь форми та технології вивчення штучного інтелекту для розвитку критичного мислення? Які можливості та які загрози він несе? Як продовжувати розвивати свої навички медіаграмотності та гігієнічного споживання інформації і чи існує якась методика розвитку якостей медіаграмотності у взаємодії зі штучним інтелектом для того, щоб навчити цим навичкам українських споживачів, особливо, коли ти сам є тренером з медіаграмотності? Саме цим питанням присвячений цей розділ. Треба проаналізувати правильні та неправильні рішення, отримати новий досвід для проведення вдалих тренінгів з медіаграмотності.

Отже спочатку, пригадаємо сутність базових понять «тренінг» та «методика проведення тренінгу». Під тренінгом ми розуміємо специфічний метод навчання, який ґрунтується на соціально-психологічному спілкуванні групи людей, з метою отримання нових знань, навичок, досвіду. Особливістю тренінгу, як навчального методу полягає в тому, що навчання учасників групи відбувається на основі аналізу власного досвіду. Методика проведення тренінгу складається з різноманітних способів та форм організації процесу навчання та максимального залучення до нього учасників.

Під тренінгом з медіаграмотності ми розуміємо навчальний процес по формуванню навичок критичного мислення у процесі взаємодії з інформацією. Ґрунтуючись на тому положенні, що тренінг це навчальний процес, в якому учасники здобувають знання, аналізуючи процес власного досвіду, зауважимо,

що основною технологією навчання у тренінгу є метод Д. Колба. Як знання цього методу можуть бути корисними у методиці формуванню навичок роботи зі штучним інтелектом?

Зазначимо, що Девід Колба, американський спеціаліст з психології навчання дорослих, висунув експериментальну модель навчання, яка пропонує розуміння процесу рефлексії та перетворюючого навчального середовища. Методика та інформація ознайомлення з цією моделлю для тренерів може бути подана у наступному вигляді.

Шаг 1. Тренер з учасниками проводить мозковий штурм за темою «Дорослі, як ви навчаєтесь?»

Хід вправи:

Тренер організовує фасилітацію і ставить питання групі: як ви вважаєте, які особливості навчання дорослих? Модеруючи та вислуховуючи відповіді, він клеїть на фліпчарт модераційні картки:

- **досвід**, який набули учасники у процесі життя та навчання. Ми знаємо що у дорослих вже багато чого записано, як-то кажуть, на їх «жорсткому диску». В тому числі, в багатьох з них є досвід взаємодії зі штучним інтелектом.

- будь-яке навчання – це зміна колишніх настанов, думок, а саме головне корекція минулих компетентностей. А все це, для багатьох людей сприймається **не досить комфортно**. Зміна думок про штучний інтелект, його можливостей теж може бути сприйнято не комфортно. Згадаємо суть когнітивного дисонансу.

- **мотивація** на сам процес навчання є **неоднозначним**. Дорослі не завжди навчаються з охотою, особливо тоді, коли цей процес є примусовим. Також, не досить комфортним для них є навчання у групі. Вони звикли до самонавчання.

- **авторитет** тренера, довіра до його досвіду (експертності) теж є неоднозначним. І ми розуміємо, що цей авторитет тренеру потрібно заслужити, а його експертність у галузі обізнаності функціонування нейромереж треба довести. Особливо це характерно для тренерів старшого покоління, які

працюють з учасниками так званого покоління центеніалов або як їх ще називають поколінням «screen-screen».

- сильні негативні очікування від комунікаційно-психологічного формату (атмосфери) навчання: «зараз будуть нас повчати життю, читати нотації, залякувати тим, що штучний інтелект це дуже небезпечно» і т.п.

- тобто ми спостерігаємо певний скепсис, недовіру до самої застарілої традиційної манери навчання, а все це вже демотивує на те, щоб «впустити у свій мозок» нові знання про штучний інтелект, діяльність нейромереж та їх критичне осмислення у взаємодії з інформацією.

- дорослі орієнтовані на прагматизм, практичну доцільність запропонованих викладачем знань, можливість інвестувати ці знання у власну кар'єру, професійну діяльність і т.п. Зазвичай, доросла людина навчається тільки виходячи з питання «навіщо мені потрібні знання про штучний інтелект? Де вони мені можуть знадобитися» «Чи зроблять ці знання мене більш обізнаною, ерудованою?» і т.п.

- тобто, ми бачимо, що **роздуми та думки** про користь навчання у дорослих більше **апелюють до логіки, фактів, а не до емоцій**.

- слід зауважити і на те, що **залежність від актуального настрою у дорослих сильніша** ніж у дітей (підлітків). Дорослим важче «переключитися», забути від того, що в них, як кажуть «на душі». Цей емоційний стан впливає на процес спілкування у групі та засвоєння знань.

- а це, в свою чергу, впливає також на побудову конструктивних взаємовідносин між тренером та учасником. Ось і одна з причин появи «важких учасників» на тренінгу. Тобто, він може нічого об'єктивно проти тренера та його методики проведення не мати. Це – просто бажання «виплиснути» свій настрій.

Отже, що ж пропонує Девід Колб і як його модель можна застосувати тренеру на тренінгу з медіаграмотності у взаємодії із штучним інтелектом?

Шаг 2. На цьому етапі, тренер використовує метод візуалізації за допомогою модерацийних карток. Під час розповіді, він наклеює ці картки (заздалегідь їм заготовлені) на фліпчарт.

Міні-лекція тренера:

- Отже, процес будь-якого навчання треба починати із **актуалізації вже набутого досвіду учасників** його взаємодії із штучним інтелектом. Тобто, тренер-викладач має створити таку ситуацію за допомогою таких форм, як ігри, експерименти, відеоматеріали, рефлексивні вправи, де люди згадали (актуалізували у своїй пам'яті) як та в якій спосіб вони вже використовували ці знання. Тобто, першим кроком за цією методикою ми пропонуємо застосувати тактику нейролінгвістичного програмування («якорну тактику»), за допомогою якої у тих, хто навчається відбулося озаріння, інсайт.

- Далі тренер мотивує учасників до того, щоб вони **поділилися своїми враженнями про штучний інтелект, його можливості**. Учасники мають усвідомити, як інтерактив, впроваджений тренером допоміг учаснику пригадати його власну життєву ситуацію, власний досвід. Саме на цьому етапі питання тренера допомагають учасникам **критично осмислити свій досвід**.

- Всім відомо, будь-який досвід набувається саме через дії. Тобто основне завдання тренера надати можливість студентам пережити свій власний досвід через організовані викладачем дії.

- Що здійснюється далі? На основі прожитого досвіду (через формат ігор, інтерактиву), у кожній людині автоматично вмикається механізм **аналізу**. Чому це так? Тому, що будь-який досвід, що переживається, піддається рефлексії: «А що мені нагадує ця ситуація?», «А чи не так відбувається і в реальному житті?», «А чи правильно я робив тоді?», «А чи завжди треба робити саме так?», «Чи не застаріли мої підходи, принципи, дії?», «А мої колеги по тренінгу..., яка в них думка на цю ситуацію? Як вони використовують штучний інтелект?» «Вони вважають так само, як і я?». Тобто на цьому етапі діяльності моделі відбувається рефлексія, так би мовити у форматі «3-D»: Я – мій колишній досвід – досвід моїх колег. А найголовніше, **ВСЕ ЦЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНО КОМФОРТНО ДЛЯ УЧАСНИКА ТРЕНІНГУ**. Йому ніхто не дорікає на його «незнання», «неправильні знання» чи небажання щось дізнатися. Він САМ самостійно ПРИХОДИТЬ ДО ІСТИНИ! Пригадуєте

У. Черчилля? «Особисто я завжди готовий вчитися, але я не завжди люблю, коли мене повчають».

- А вже далі, по результатах аналізу пережитого досвіду у учасника тренінгу з'являється мотивація на **пізнання нової теорії**, нового знання, нових підходів, концепцій, смислів тощо. Він вже замотивований пізнати щось нове, поглибити свої знання, бо вже розуміє, чого йому не вистачає.

Тому, що комфортно набута актуальна теорія та осмислення свого колишнього досвіду мотивує учасника на практичне закріплення, формування у себе нових умінь, які згодом обов'язково трансформуються у навички та їх практичне застосування. Чому саме так? Тому, що за відомою статистикою ми запам'ятовуємо 10% з того, що ми прочитали; 20% з того, що почули; 30% з того, що побачили; 50% з того, що ми побачили та почули; 80% з того, що ми самі проговорили; 90% з того, що ми проговорили та зробили самі.

Примітка: тренер візуалізує картками на флінчарті своєрідне коло зі слів: досвід – дія – аналіз – знання (усвідомлення) – практика.

Здається, все просто, тоді чому ж навіть ті викладачі хто ознайомлений з концепцією циклу Колба її не дотримається у навчальному процесі?

Причина №1. Це стереотипи. Справа в тому, що 18 років нашого навчального життя (середня школа та ВНЗ) ми, тренери, самі перебували у старій парадигмі навчання. Нас вчили так: спочатку викладач переказував параграф, потім ставив запитання, а потім давав вправи на запам'ятовування та повторення. Скажіть, будь ласка, чи будуть такі знання власно набутими та цінними? Звичайно, ні. Ми мали просто запам'ятати те, що від нас вимагав вчитель/викладач і вміти сумлінно це повторити йому під час перевірки, щоб отримати гарну оцінку. Розумієте? «Повторямс-одобрямс». В нас виховували конформістів із зазубреними корисними для системи наративами. Зрозуміло, що більшість викладачів і навіть тренерів ще і досі вчить своїх студентів за сталою схемою.

Причина №2. Це страх та сумління викладача: «а раптом, не вийде?», «а що, якщо студенти/учасники не зможуть зрозуміти те, що я хотів їм передати?»

«А що, якщо в мене не вийде методично правильно провести цю колаборацію (гру, вправу)?»

Причина 3. Лінь. Звичайно, переказати суху теорію з підручника у вигляді академічної лекції завжди легше, ніж підібрати / розробити / організувати / відрефлексувати запропоновану учасникам інтерактивність. Бо на цьому етапі будь який викладач вже перетворюється на коуча, який ретельно слідкує та аналізує процес пізнання студента. Але, робити це вкрай необхідно. Особливо в процесі підготовки майбутніх фахівців, чия діяльність буде пов'язана з критичним мисленням та осмисленням, загальною та професійною культурою, креативністю та творчістю, відповідальністю та самостійним прийняттям рішень.

Частина 2. Отже, як можна покроково побудувати методику проведення тренінгу з медіаграмотності по взаємодії зі штучним інтелектом, спираючись на модель Д. Колба? Пропонуємо покроковий план та методику проведення такого заняття.

Крок 1.

Варіант 1. Вправа «перегляд ролику»

Метод: Створення ситуації здивування, когнітивного шоку.

Мета: запуснути процес рефлексії, переживання власного досвіду.

Хід вправи: тренер пропонує подивитись ролик-привітання А. Лінкольна учасників тренінгу та актуалізує важливість медіаграмотності і критичного мислення.

Покликання на ролик: <https://www.youtube.com/watch?v=6YOb1ouAs1o>

Питання тренера до групи:

- Яке враження від перегляду ролику?
- Хто такий А. Лінкольн?
- Чому А. Лінкольн підкреслює важливість медіаграмотності?
- З яким явищем нейромерж ми зараз зіткнулися?
- Чи є відео, фото, наявність експерта ознаками достовірної та якісної інформації?

- Тоді чому всі ці ознаки, які присутні у ролику, все ж таки виявляються фейковими?

Тренер: ми з Вами щойно стали свідками технології дипфейку, яку по праву названо агентством Gartner сумним стратегічним трендом 2022 року. Так, дійсно, ми живемо в епоху дипфейків, а сам термін говорить сам за себе. Він походить від двох слів: «глибокий» та «фальшивий». Як правило, дипфейк є підробленим зображенням (найчастіше відео – ред.), практично не відрізняється від оригіналу, яке легко можна задіяти для маніпуляцій та дезінформації. Найпотужніша неймережа для створення дипфейків – DeepFaceLab. Цією неймережею зроблено більшість відомих фейкових відео, для неї є багата документація, безліч груп у соцмережах та додаткового матеріалу. Кількість дипфейків у світі зростає експоненційно. І якщо у грудні 2018 року в мережі можна було знайти близько 8 тис. підроблених відео, у грудні 2019 року – дипфейків вже було більше 24 тис., в 2021 році – 85 тис. Такі дані наводить у своєму дослідженні Sensity. То кількість дипфейків, поширених у соцмережах, у всьому світі досягне 500 тисяч до кінця 2023 року, прогнозують вже у DeepMedia. Для створення дипфейку потрібно за допомогою штучного інтелекту поєднати або накласти зображення людини на інші картинки або відеоролики. На перший погляд, це складно, але технологія настільки добре розвинена, що такий продукт за допомогою спеціальних програм може створити хто завгодно. Такі програми не лише створюють візуальну частину ролика, а й синхронізують голос, рухи та жести. В результаті отримуємо відео, де доволі точно зображена потрібна нам людина.

Джерело: https://www.oporaua.org/news/polit_ad/24617-iaak-borotisia-iz-zasilliam-dipfeikiv-u-pornografiyi-i-polititsi

Варіант 2. Вправа «Шокуючи фото»

Тренер пропонує учасникам подивитись на слайд і дати оцінку фото, які вони бачать.

Шокуючі фото...

Тренер: ми стали свідками того, як стрімко штучний інтелект забруднює інфопростір та вводить в оману споживачів інформації. Якщо ми подивимось на кількість переглядів та репостів, ми ще раз переконаємось у небезпеці розмірів вірусного контенту, який розповсюджується у мережі. До речі, таку мету, а саме попередити споживачів інформації про небезпеку, яку нам усім несе штучний інтелект намагався засновник проекту журналістських розслідувань Bellingcat Елліот Хіггінс, який у березні 2023 року створив серію фальшивих фото, використовуючи генеративну програму штучного інтелекту Midjourney. Його основний меседж був таким: будьте пильними! В еру розвитку нових можливостей технологій та засилля нейрогенеративних програм, навіть фактологічні одиниці інформації можуть бути фейками та маніпуляціями. Елліот Хіггінс також вважає, що його експеримент, який швидко став вірусним, допоміг підвищити обізнаність багатьох людей у питаннях генеративного штучного інтелекту. Небезпеку викликає також і той факт, що ці зображення потрапили на головні сторінки газет. Так, наприклад, Washington Post опублікував зображення смартфона з твітом Хіггінса. Інші, наприклад «la Repubblica», ілюстрували фальшивими знімками статті. А справжнім парадоксом є те, що Хіггінс не приховував жартівливу суть контенту. Більш того, деякі із знімків зовсім не

реалістичні, якщо ми подивимось уважно. Але попри усе, зображення все ж таки розійшлися світом без жодного контексту.

Після проведеної дискусії, тренер пропонує учасникам наступний слайд, на якому можна побачити деталі, які нам вказують на те, що фото є підробкою. Учасники мають самі вказати, які деталі видають те, що фото є фейковими.

Мозковий штурм: «Фактчекінг фото»

Завдання тренера: уважно подивіться на наступний слайд, на якому розміщені де-кілька фото. Проведіть фактчекінг. Які деталі, на ваш погляд видають, що фото підроблені.

Підказки для тренера:

Фото 1.

- *Кисті рук*
- *Трампа у формі поліцейського*
- *Непропорційно великий рот у дружини Трампа*
- *Неадекватний сюжет фото*
- *Дивна зачіска Трампа*

Фото 2.

- *У фігур людей позаду спотворені обличчя*
- *Трампа не арештовувався*
- *Такі фото існують тоді, коли людина вже у тюрмі*

- Безладні набори літер та цифр, що характерно для зображень від нейромереж на даному етапі розвитку технології.

Фото 3.

- В жодній публікації немає посилання на першоджерело або ім'я фотографа

- приміщення, меблі та взуття політиків на офіційно опублікованих знімках відрізняються від тих, що показані на вірусному фото

- є візуальні та оптичні аномалії.

Фото 4.

- *Рука папи, яка тримає чашку для кави*

- *Непромальовані повністю окуляри*

- *На зображенні хреста відсутні чіткі прямі лінії*

- *Пластиковий гіперреалістичний вигляд фото, на якому накладений фільтр*

Отже, висновок про те, що «диявол криється у дрібницях» стає все більш актуальним.

Джерело використаного матеріалу:

<https://provereno.media/blog/2023/04/11/putin-na-kolene-puhovik-papy-rimskogo-i-arest-trampa-kak-raspoznat-virusnye-foto-sozdannye-nejrosetyami/>

Крок 2. Сутність поняття «Штучний інтелект» та ознайомлення з його основними сервісами

Диспут:

- Що таке «Штучний інтелект?»
- Які факти вам відомі про це явище?
- Коли і де ви стикалися з явищами штучного інтелекту?
- Чи знайомі вам фільми, книги де автори вже передбачали появу штучного інтелекту?
- Штучний інтелект..., це гарно, чи погано?
- Де можна використовувати можливості штучного інтелекту?

Завдання групі: знайдіть відповіді на всі ці запитання за допомогою ресурсу CHAT GPT. Поділіться своїми враженнями. Чи згодні ви з відповідями, які надав вам CHAT GPT? Що б ви хотіли додати, доповнити, заперечити?

Міні-лекція: Ось ми і підійшли до розгляду поняття «штучний інтелект» та його можливостей в маніпуляції нашою свідомістю та забруднення медіапростору. Саме поняття «штучний інтелект» Вікіпедія трактує, як (ШІ, англ. *Artificial intelligence, AI*) – розділ комп'ютерної лінгвістики та інформатики, який швидко розвивається, і зосереджений на розробці інтелектуальних машин, здатних виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту. Ці завдання можуть варіюватися від простих дій, як-от розпізнавання мови чи зображень, до більш складних завдань, як-от ігри чи водіння автомобіля». https://uk.wikipedia.org/wiki/Штучний_інтелект.

Розглянемо, де-кілька основних сервісів штучного інтелекту, та з'ясуємо, які можливості та загрози вони надають для розвитку медіаграмотності та критичного мислення і в який спосіб тренер з медіаграмотності може використовувати ці ресурси для свого навчання.

На скріншотах 1,2,3 представлені слайди визначення основних ресурсів штучного інтелекту, їх можливості та обмеження, а також дидактичні можливості використання ШІ для тренера з медіаграмотності. Презентація виконана теж за допомогою ресурсу штучного інтелекту, а саме програми ТОМЕ.

Крок 3. Аналіз можливостей сервісів штучного інтелекту для навчання

Метод: «Робота в малих групах»

Хід вправи: тренер пропонує учасникам проаналізувати джерела та оформити матеріал в таблицях у наступній послідовності:

- Можливості ресурсу для розвитку критичного мислення та медіакомпетентностей
- Недоліки та загрози ресурсу для отримання достовірної інформації
- Можливості використання ресурсу для тренера з медіаграмотності

Після завершення роботи команди презентують свої проекти. Підсумкова робота.

Примітка:

- Скріншоти слайдів виконані за допомогою ресурсу штучного інтелекту, а саме програми для створення дизайну та презентацій TOME. Тренер демонструє учасникам можливість використання цього ресурсу ШІ.
- Учасники, які не знайомі з ресурсом TOME можуть оформляти свої нароби, як на фліпчарпті, так і в комп'ютері, якщо тренінг проводиться у форматі онлайн (наприклад, на ресурсах Canva, або Jenially).
- коли тренер проводить тренінг не для тренерів, останній пункт відмінюється.

Наприкінці завершення модулю тренер пропонує учасникам свої нароби у форматі презентації слайдів на ресурсі штучного інтелекту **TOME**, показуючи можливості і цього ресурсу для роботи та використання.

Покликання на повну версію презентації можна подивитись тут:

<https://tome.app/use-of-ai-in-the-process-of-student-learning/vikoristannya-shi-clkn4tfca007wn75qlmm3jisi>

Скріншоти підсумкових слайдів, які тренер виводить на екран і коментує їх.

Крок 4. Вправа «Створення текстів на тему «Медіаграмотність та критичне МИСЛЕННЯ»

Метод: Робота в малих групах.

Мета: показати можливості та недоліки ресурсу GPT для отримання достовірної інформації. Надати установку, що, яким би не був розвинутим ШІ, він не зможе замінити людську творчість, емоційність, почуття тонкощів мовленого стилю та формулювання власної думки.

Хід вправи:

Тренер об'єднує групу на декілька малих підгруп і кожній групі пропонує завдання: за допомогою Chat-боту GPT дати відповідь у вигляді короткого тексту-презентації та наступні запитання:

1. Що таке медіаграмотність?
2. Навіщо людині критичне мислення?
3. Чому Росія почала війну проти України?
4. Що таке пропаганда і як від неї захиститися?
5. Які існують платформи та ресурси з медіаграмотності в Україні?

Учасники готують проекти, потім по черзі представляють їх групі. А далі, шляхом дискусії та обговорення, учасники аналізують точність та достовірність представленої матеріалу.

Загальний висновок полягає в тому, що частка інформації, яка згенерована системою є неточною, неповною і, навіть, недостовірною.

Крок 5. Творчий проект «ШІ та фактчекінг інформації»

Методи: робота в малих групах, мозковий штурм.

Хід гри:

Тренер об'єднує учасників в декілька груп і пропонує виконати таке завдання:

- Використовуючі ресурси **Bing** та **Midjourney**, знайдіть у мережі Інтернету фейкову новину, фото, інформацію (повідомлення), тощо, які зроблені за допомогою ШІ.

- Проведіть фактчекінг, та доведіть, за якими ознаками ви визначили, що ця інформація є фейковою.

- Який ресурс ШІ був задіяний у створенні цієї інформації?

- Які наслідки для споживачів в тому, що ця інформація стала вірусною?

Учасники мінігруп готують матеріал і по черзі його представляють усій групі. Шляхом обговорення група модерує загальні висновки, які тренер узагальнює і за допомогою модераційних карток візуалізує на аркуші фліпчарту.

Як загальний висновок, тренер може запропонувати учасникам подивитися уривок з фільму, «Той, що біжить по лезу», в якому показано, що тварини відчують «підробку» більш чутливіше, ніж люди (у фільмі показано, що пес відчув, що біля нього не справжня людина, а змодельована).

Крок 6. Гра «Шість капелюхів ШІ»

Метод: ділова гра

Мета: показати плюси та мінуси штучного інтелекту. Попередити своїх колег та близьких про те, що бездумне використання ШІ може бути загрозливим для психіки і навіть, для власного життя, особливо під час війни, яку кремль та його пропагандисти ведуть проти нашого народу.

Хід гри:

- Тренер пропонує пригадати, або познайомитися з методом Едварда де Бона «Шість капелюхів, або шість типів мислення». Коротко ознайомитися з цим методом можна тут:

<https://naurok.com.ua/post/shist-kapelyuhiv-priyom-gra-dlya-rozvitku-kritichnogo-mislennya>

- Тренер об'єднує групу учасників у міні-групи та пропонує їм створити на ресурсах ШІ малюнки на тему «Шість капелюхів, або шість типів мислення»

- Розробити текст презентації на тему «Можливості та загрози ШІ для споживачів інформації»

- Представити свій проект групі, починаючи з того, чому саме такий малюнок вони обрали і на якому ресурсі ШІ він був зроблений.

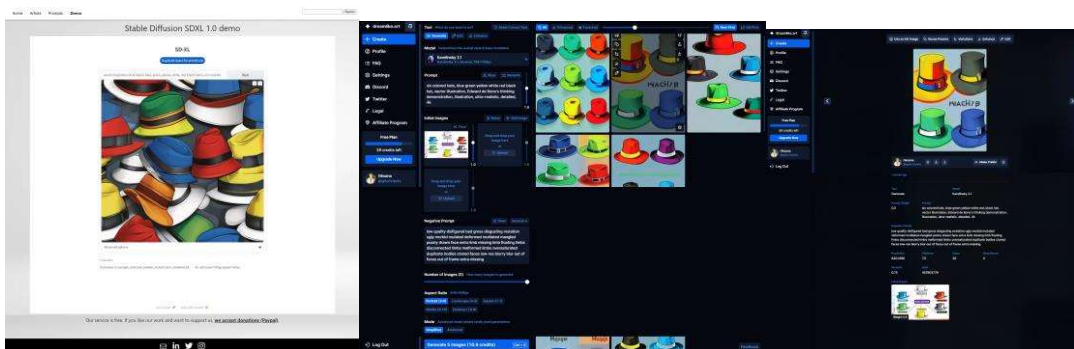
Примітка:

- у ході дискусії щодо представлених малюнків, тренер підводить учасників до висновку, що одна і та ж тема представлена зовсім різними зображеннями, які несуть різний смисл. Ось так трапляється і зі всією

інформацією, яку ми споживаємо. Медіа лише презентують реальність, але не відображають її об'єктивно.

● Бажано, щоб тренер заздалегідь заготовив «кольорові капелюхи» з кольорового паперу та запропонував їх учасникам гри для проведення презентації.

Скріншоті прикладів робіт учасників за допомогою ШІ згідно запиту «Шість капелюхів мислення». Скріншот № 1 виконаний у нейронній мережі Stable Diffusion SDXL 1.0, аналог Midjourney. Скріншоти 2,3 згенеровано за допомогою мережі ШІ Dreamlike.art.

Крок 7. Тест «Що ми знаємо про ШІ?»

Завершує тренінг тестування учасників з метою перевірити засвоєні знання використання ШІ. Тестування можна проводити, як за допомогою сервісу СНАТ GPT, так і за допомогою ресурсу КАНООТ.

Крок 8. Підведення підсумків тренінгу

Метод «Інтернаціональне кафе»

Хід вправи: Група об'єднується у 4 команди.

Кожна команда на столі має чотири різнокольорові маркери. Команда обирає господаря столика.

На аркушах фліпчарту команди пишуть свої ідеї щодо:

1. Команда (синій колір маркера) «Що дав мені цей тренінг особисто?» по три ідеї, потім учасники переходять до іншого столика, де господар столу модерує з ними наступну (проблему його столика з його кольором маркера)

2. Команда (зелений колір маркера) «Що дасть використання ідей тренінгу моїм учням (слухачам, колегам)?»

3. Команда (чорний колір маркера) «Що я буду робитиму по-новому, що використовуватиму вже найближчим часом?»

4. Команда (червоний колір маркера) «Що знання про сутність використання штучного інтелекту дає співвітчизникам моєї країни?»

Завершує тренінг демонстрування тренером патріотичного ролику «Як нейромережа бачить українські міста у вигляді жінок».

Покликання на ролик <https://www.youtube.com/watch?v=POJzW6H1jHA>

ЛІТЕРАТУРА

1. ChatGPT тепер в Україні. Як це працює і що там пишуть українці?
URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64687543>

2. Що таке Bing та як його використовувати? URL:
<https://futurenow.com.ua/shho-take-bing/>

3. Що таке нейромережа Midjourney та як генерувати фотографії з її допомогою? URL: <https://futurenow.com.ua/shho-take-nejromerezha-midjourney-ta-yak-generuvaty-fotografiyi-z-yiyi-dopomogoyu/>

4. Використання штучного інтелекту в освіті: ChatGPT і більше. Збірник матеріалів круглого столу. URL:
http://www.uintai.kiev.ua/sites/default/files/an-mor-dos_0.pdf?fbclid=IwAR1DpwuFP_IEQctwN981SJEIClgpMpbIIttfTQPlzYP_xq6-lb2yHB9awKE

5. Путін на коліні, пуховик папи римського та арешт Трампа: як розпізнати вірусні фото, створені нейромережами. URL:
<https://proverno.media/blog/2023/04/11/putin-na-kolene-puhovik-papy-rimського-i-arest-trampa-kak-raspoznat-virusnye-foto-sozdannye-nejrosetyami/>

6. «Жахливо і надто добре». Нейромережа Midjourney після оновлення V5 генерує ще більш реалістичні зображення, і нарешті – з 5 пальцями на руках.
URL: <https://itc.ua/news/midjourney-v5-2/>

7. Штучний інтелект: перевірка критичного мислення. URL:
https://www.ted.com/talks/alessia_correani_ai_il_pensiero_critico_alla_prova_jan_2019/transcript?language=ru
8. Гайд із промптами ChatGPT для вчителів. URL:
https://educationpakhomova.blogspot.com/2023/05/chatgpt_27.html?fbclid=IwAR1KhDMfek_6xMRvHnRur4faJoFfUM2DsAIHBJxipWIYmT3FdNhJL34LOII
9. ChatGPT – повний детальний огляд можливостей і 22 способи використання (від новачка до експерта). URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=Bo23BTesK2o>
10. Неймережа уявила українські міста в образі жінок: як штучний інтелект бачить міста України. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=POJzW6H1jHAiki-podalshi-perspektivi/>